

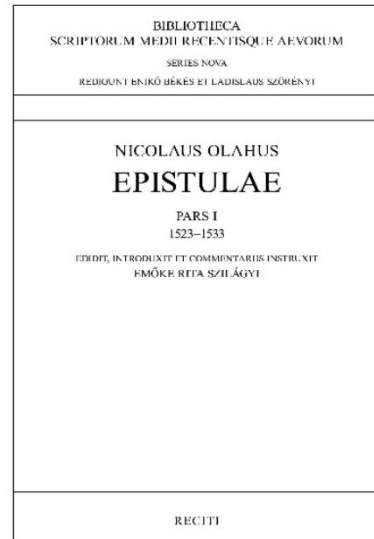
Prin *Byzantium Unbound (Past Imperfect)*, Kaldellis propune câteva teme de discuție importante legate de rolul și locul Imperiului Bizantin, revizuirea și reconsiderarea de către istorici, medievaliști și clasiști deopotrivă, a valorilor culturale bizantine și aportul pe care acest stat, numit impropriu „grec” sau „bizantin”, cu o continuitate neîntreruptă, l-a avut pentru transmiterea literaturii antice și în formarea și dezvoltarea culturii și civilizației europene.

Cornelia POPA-GORJANU*

Nicolaus Olahus, *Epistolae. Pars I 1523-1533*, edidit, introduxit et commentariis instruxit Emőke Rita Szilágyi, Reciti Kiadó, Budapesta, 2018, 589 p.

Emőke Rita Szilágyi este cercetătoare la Institutul de Cercetare în Studii Literare din cadrul Academiei Maghiare de Științe / Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Irodalomtudományi Intézet, având o activitate foarte vizibilă și intensă dedicată personalității lui Nicolaus Olahus. Volumul editat de Emőke Rita Szilágyi este o contribuție importantă și binevenită care repune în atenția istoricilor corespondența umanistului Nicolaus Olahus. Volumul cuprinde 410 scrisori trimise sau primite de umanist, păstrate din perioada anilor 1523-1533. Numărul cel mai mare datează din perioada 1529-1533, pentru anii 1523 și 1527 păstrându-se doar câte o scrisoare, iar din anul 1528 două.

Așa cum mărturisește editoarea, la baza acestei noi ediții s-a aflat volumul de corespondență publicat de Arnold Ipolyi, cu titlul *Oláh Miklós levelezése*, în anul 1875. În această ediție au fost adunate de Ipolyi peste 600 de scrisori trimise sau primite de umanistul de origine română. Scrisorile au fost găsite în arhiva familiei Eszterházy de la Kismárton, într-un dosar cartonat și legat, numărând 582 de file, cu titlul *Epistolae Familiares, Nicolaus Olahi ad Amicos*. Dosarul conține 631 de scrisori care acoperă o perioadă de doar zece ani – prima scrisoare datează din 13 mai 1527, iar ultima de la sfârșitul anului 1538. Acest volum a fost republicat într-o a doua ediție chiar în anul următor primei publicări, cu titlul *Nicolai Oláh Ludovico II regi Hungariae et Mariae reginae a secretis, Ferdinandi I Cancellarii, dein archiepiscopi Strigoniensis primates regni Hungariae et locumtenentis regii. Codex Epistolaris MDXXVI-MDXXXVIII (1526-1538)*.

* Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România; e-mail: corneliapg@uab.ro.

În ultimele decenii se remarcă sporirea interesului pentru restituirea scrierilor lui Nicolaus Olahus, mai ales prin intermediul traducerilor și al edițiilor bilingve, precum cele publicate de Corneliu Albu, Ion Fîru sau Maria Capoianu. Volumul lui Ipolyi a fost sursa principală a scrierilor publicate de autorii români menționați. Dar valoarea acestui volum se datorează faptului că Emőke Rita Szilágyi a confruntat textele publicate de Ipolyi cu textele originale ale scrierilor din *Epistole Familiares*, comparând și menționând, acolo unde a fost cazul, omisiunile sau anumite discrepanțe. Așa cum declara în prefața volumului, dosarul din arhiva familiei Eszterházy de la Kismárton cuprindea scrisorile pe care Olahus le-a ales singur, pe unele chiar le-a rescris și cenzurat. Aceste modificări se pot observa pe manuscrise, dar nu au fost publicate de Ipolyi, rămânând necunoscute istoricilor.

Scrierile au fost publicate în limba latină, așa cum au fost redactate de corespondenți. Fiecare scrisoare este însoțită de lămuriri, un scurt regist în engleză, care cuprinde mențiuni legate de identificarea manuscrisului, când și de cine a fost publicat, în fine, câteva informații despre conținutul ei. Utilizarea limbii engleze în redactarea acestor informații reprezintă un pas important în internaționalizarea cercetării asupra unui umanist spre care s-a îndreptat atenția a cel puțin trei istoriografii naționale, română, ungară și slovacă, facilitând astfel accesul și dialogul între specialiști.

Corespondența publicată se bucură de o revizuire și de o ediție critică după normele metodologice specifice, ceea ce ușurează munca celui care caută informații istorice sau de altă natură (filologice, de exemplu). Este vorba, printre altele, de standardizarea denumirilor de popoare, descifrarea abrevierilor, transcrierea în paratekst (fie în *regist*, fie în note) în versiunea contemporană a numelor proprii sau de localități, identificarea, acolo unde s-a putut, a persoanelor care au fost menționate în corespondență doar cu prenumele și funcția etc. Volumul cuprinde câteva lămuriri în partea introductivă despre viața lui Olahus, despre corespondența sa vastă, despre aspectele metodologice urmate de planurile de viitor, care suscită interesul nostru pentru că prevăd publicarea a încă două volume de corespondență.

Cornelia POPA-GORJANU*

---

* Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România; e-mail: corneliapg@uab.ro.